

аспектах, як усвідомлення конфлікту її учасниками; виокремлення соціально-психологічних складових, котрі зумовлюють внутрішню позицію конфлікту – сукупність мотивів, інтересів, цінностей, що спонукають індивіда, групу до участі в розв'язанні суперечностей; з'ясування причин і стадій формування суб'єктивного образу конфліктної ситуації та ін. Слід наголосити, що за одних умов конфлікт може бути результатом відмінності базових цінностей, моральних якостей, особливостей світосприйняття індивідів, за інших – він може виникати, навіть через дріб'язкові причини. У міжособистісному конфлікті послаблюється здатність його учасників до саморегуляції, свідомого самоконтролю, знижується стійкість до стресів і фрустрації, не рідкісними є афективні дії [3].

Наступною важливою групою є взаємодія на рівні дружби і любові. На перших етапах взаємодії, під час первинного контакту (на рівні сприймання), між людьми можуть виникнути специфічні емоційні відносини, котрі визначають привабливість одного індивіда для іншого. Ці відносини називають атракцією [3].

Дружня взаємодія вважається найвищим рівнем кооперації індивідів. Дружба – особлива форма міжособистісної взаємодії, яка характеризується індивідуально-вибірковими стосунками, взаємною прихильністю учасників спілкування, посиленням процесів афіліації, високим рівнем задоволеності міжособистісними контактами, взаємними очікуваннями позитивних почуттів. Суттєвим чинником дружби є безпечне спілкування з іншим на інтимній дистанції, щирість у стосунках, відкритість почуттів, взаємний інтерес до справ іншого, активна взаємодопомога, максимальна відвертість, демонстрація взаєморозуміння, задоволення від взаємин [4].

Говорячи про любов, то саме у цьому прояві набуває найбільшої інтимності міжособистісна взаємодія. Взагалі любов характеризується високим ступенем емоційно-позитивного ставлення до іншої людини, станом сильного потягу до єднання з нею [3].

Підводячи підсумки теоретичного аналізу можна зробити наступні висновки, що у даному питанні ми можемо виділити існуючі різноманітні поведінкові форми у міжособистісній взаємодії, а саме – деструктивні форми взаємодії, конфліктна взаємодія, взаємодія на основі дружби і любові. Усі ці поведінкові форми безпосередньо впливають, як в позитивному так і в негативному ключі, на характер міжособистісної взаємодії. Враховуючи, що одним з найбільш ефективних періодів для становлення різних форм міжособистісної взаємодії є юнацький період, перспективою нашої подальшої роботи вважаємо дослідження гендерних особливостей у виборі стратегій міжособистісної взаємодії у юнацькому віці.

Література

1. Куницяна В. Н. Межличностное общение. *Учебник для вузов*: Питер. 2003. 544 с.
2. Опрошанська Л. В., Рютін В. В. Проблемна міжособистісна взаємодія а оперативно-службовій діяльності військовослужбовців прикордонної служби України. *Проблеми екстремальної та кризової психології*. 2011. Вип. 10. С. 70-79.
3. Орбан-Лембрик Л. Е. Соціальна психологія: Підручник: У 2 кн. Кн. 1: Соціальна психологія особистості і спілкування. К.: Либідь. 2004. 576 с.
4. Татенко В. О. Психологія інтимного життя: монографія. Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. Кіровоград. 2013. 300 с.

УДК 159.9.742

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ОСНОВНИХ ТИПІВ СЕРІЙНИХ ВБИВЦЬ

К. М. Васюк

Серійні вбивства є одним з найстрашніших і в той же час загадкових для науки видів злочинів. Не дивлячись на досить обширний емпіричний матеріал, і дотепер не зрозумілі остаточно мотиви і чинники даних злочинів, але певну ясність в це питання допомагає внести

типологія цих злочинців. Серійні вбивці – це досить різноманітна когорта злочинців і вони суттєво відрізняються за мотивами, способом скоєння злочину і вибором жертви. Як правило, основним методом дослідження є спостереження і аналіз особистості тих злочинців, яких вдалося знайти і затримати.

Одним з перших подібне дослідження провів Д. Проулкс (Proulx J.), він обстежив 40 сексуальних вбивць-в'язнів в провінції Квебек в Канаді, розробив типологію злочинців, що диференціюють різні стилі їх поведінки.

Одне з найбільш ранніх досліджень проводили співробітники ФБР – Р. Ресслер, Д. Дуглас, А. Бюргесс (Ressler R., Douglas J., Burgess A.). Ця наукова робота почалася з дослідження 36 сексуальних вбивць з в'язниць США, які вчинили як поодинокі, так і серійні злочини. Підсумком цієї роботи є розробка мотиваційної моделі сексуальних вбивць, а також типології злочинців і злочинів, що передбачає відмінність в рівнях поведінкової складності, що проявляється в кримінальній діяльності.

Іншим, важливим для розвитку кримінального профілювання дослідженням з'явилася робота Г. Годвіна (Godwin G.), який провів аналіз 96 випадків серійних вбивств в Північній Америці. У комбінації з проведенням статистичного аналізу різних демографічних даних по злочинцям, дослідження виявило 4 поведінкових аспекти: когнітивний об'єкт (мета), афективний (емоційний) об'єкт, когнітивне засіб (стиль), емоційний засіб (стиль).

Бельгійський дослідник Ф. Джерард (Gerard F.) зібрав дані по 33 сексуальним вбивцям. Це дослідження було спрямоване на комбіноване вивчення поведінкових патернів злочинця в кримінальній ситуації і типологічно демографічних характеристик вбивць. Результатом цього аналізу стала розробка двох типів вбивств, які отримали назву опортуністично-імпульсивного і садистського типу. Перший характерний для спонтанного типу злочинця, який діє з мінімальною рефлексією. Другий тип проявляється в плануючому стилі з елементами садизму.

Д. Мелой (Melo J.), вивчив 38 серійних убивць і класифікував серійні вбивства на «компульсивні» і «кататимні». «Компульсивний» описується як злочин, для якого характерні організовані місця злочинів. В осіб, які їх вчинили, виражений сексуальний садизм і антисоціальні, нарцисичні прояви особистісних розладів. Вони емоційно відчуждені, з вираженими рисами психопатії. «Кататимні» – характеризуються неорганізованим вибором місця злочину, у осіб, які їх здійснюють – порушення настрою, шизоїдні порушення особистості. Вони помірно психопатичного типу, мають в минулому фізичну (або сексуальну) травму

В. Майерс (Myers W.) провів аналіз сексуальних вбивств (замахів на вбивства), скоєних молодими злочинцями. Його дослідження охоплювало 16 осіб, засуджених до тюремного ув'язнення в штаті Флорида США. Ця робота робилася для отримання відомостей про створену ФБР дихотомії – організований / неорганізований злочинець. 38 % ідентифікували як організовані, 31 % – як неорганізовані, 31 % – як змішані.

Організований серійний вбивця – це чоловік середнього рівня розвитку інтелекту, соціально добре адаптований, красномовний і зовні скоріше виглядає непримітно. Він планує злочину за тривалий час і вибирає свою жертву, з якої він навмисно починає спілкуватися, за певними критеріями – стать людини, зовнішній вигляд, вік, професія, спосіб життя або стиль одягу. Злочином часто передує серйозний стрес у формі фінансових, професійних, партнерських (подружніх) проблем. У своєму подружньому житті злочинець не знаходить сексуального задоволення. Для нього значимі його агресивні і сексуальні фантазії, які він реалізує у вигляді ритуалу при злочині. Його спонуканням (мотивом) є бажання тотального домінування (влади) над жертвою. Злочин здійснюється в заздалегідь визначеному злочинцем місці.

На противагу цьому, неорганізований злочинець, як правило, низького інтелектуального рівня розвитку, соціально непристосований, живе один і малоконтактний. Він скоює злочини спонтанно, іноді під впливом ілюзорних (маячних) уявлень. Напад відбувається блискавично, жертва швидко побивається. Якщо він взагалі допускає спілкування, то тільки мінімальне вербальне взаємодія. Цей тип злочинця завдає посмертні каліцтва або сексуальні дії над тілом жертви, особливо над статевими органами. У ряді випадків він розділяє тіло на частини і забирає їх з собою. Вони мають значення трофея або

фетиша, які пізніше дають можливість знову пережити злочин. Труп і сліди злочину залишаються на місці злочину.

В сучасній кримінальній психології перевага віддається типології, яка виділяє 4 типи серійного вбивці на основі переважної у нього мотивації:

1 – кілер-візіонер – у нього часто виникають галюцинації і маревні уявлення, які підштовхують його до вбивства певних жертв. Цей тип слід класифікувати як психопатичний і несамовитий, серед серійних вбивць кількісно представляє виключення;

2 – кілер-місіонер – вирішує таким войовничим способом переслідувати і карати представників певних соціальних груп, яких він ненавидить;

3 – кілер-гедоніст – представники цієї категорії неоднорідні і включають три підгрупи: хтиві вбивці, яким сам акт вбивства доставляє сексуальне задоволення; кілери-шукачі пригод, які вбивають не через сексуальних мотивів, а через цікавість і інтересу до екстремального досвіду скоєння вбивства. В обох варіантах можуть відбуватися садистські дії, включаючи спотворення і розчленування жертв. Представники третьої підгрупи - кілери, орієнтовані на комфорт, не цікавляться процесом вбивства. Вони вбивають жертву з тим, щоб досягти інших цілей - для власної безпеки, для присвоєння особистого майна. Вибір ними коштів і обставин злочину визначається тільки прагматичними міркуваннями;

4 – кілери-які прагнуть до влади і контролю – ці вбивці прагнуть до тотального контролю над жертвою і домінування над чиймось життям або смертю. На передньому плані стоїть не сексуальне задоволення, а можливість вдатися до сексуальних дій.

Таким чином, ми можемо відзначити наявність досить суттєвого переліку типологій, які все ж мають спільні риси, що чітко виділяють за стилем поведінки 2 основних типи – організованого та неорганізованого серійного вбивцю, а за мотивами цей перелік трохи різноманітніший і включає 4–6 основних типів. Такі класифікації звичайно умовні, але дозволяють скласти психологічних портрет злочинця і звузити коло пошуків, оскільки даний тип злочинців має досить шаблонну і передбачувану поведінку. Одною з основних завдань є розробка теорій, що точніше визначають причини появи таких особистостей та дозволяють чітко відносити певних осіб до груп ризику.

Література

1. Дворкин В. Н. Серийные преступники. Москва: АСТ, 1991. 365 с.
2. Метелев А. В. Использование специальных психологических знаний при раскрытии серийных убийств: Методические рекомендации. Ижевск: Ижевский филиал Нижегородской академии МВД России, 2009. 90 с.
3. Хаер Р. Лишенные совести. Пугающий мир психопатов»: Москва. ЕКСМО, 2007. 160 с.

УДК 159.92 : 37.013.42

ФОРМУВАННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОГО СТАВЛЕННЯ СТУДЕНТІВ ДО ЗДОРОВ'Я В ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ

І. М. Гресько

Загальновідомо, що у молодому віці люди схильні недооцінювати значення здоров'я та важливості його постійного підтримання та зміцнення. Звичайно, останніми роками серед молоді поширилася мода на дотримання здорового способу життя (ЗСЖ) та відмови від шкідливих звичок, що є позитивним явищем для суспільства. Однак, незважаючи на це, студентство активно потребує превентивних заходів щодо формування відповідального ставлення до здоров'я, яке передбачає дотримання основних принципів здорового способу життя та відчуття відповідальності за власне самопочуття і стан організму.